

טביעת הרגל האקולוגית

מסקנות: הבחירה בקיימות

אז העולם בבעיה! קוראים לה "המשבר הסביבתי". מה עושים? מחפשים דרכים לצמצם את טביעת הרגל האקולוגית שלנו. לגישה הזו קוראים **קיימות**.

הגישה של הקיימות מציעה לאמץ דרך חיים שונה, סביבתית, שמאפשרת קיום פעילות אנושית לאורך זמן, ולה שלושה עקרונות: **1.** לא לפגוע במשאבים המתחדשים ובשירותי המערכת האקולוגית התומכים בקיומנו; **2.** לא לפגוע באפשרויות (הסיכויים) של הדורות הבאים להתקיים; **3.** לדאוג לחלוקה שווה וצודקת של המשאבים בין כל בני האדם בדור הזה.

אורח חיים מקיים יקטין את טביעת הרגל האקולוגית. לשם כך עלינו לצמצם בצריכה של משאבים מתכלים, ולהסתמך יותר ויותר על שימוש במשאבי טבע מתחדשים ולהשתמש בהם רק לפי הקצב שכדור הארץ מסוגל לייצרם.

הגישה ואורח החיים של קיימות מזמינים אותנו לעשות שינוי שיוביל לשיפור בעולם, מתוך הבנה שפתרונות טכנולוגיים מתוחכמים עוזרים, אך לא ייתנו את כל התשובה - חשוב לשנות דרכי התנהגות ולפתח ראייה כוללת של המשבר הסביבתי.

תוצאות: כמה כדורי ארץ צריך?

מחישובי טביעת הרגל האקולוגית אנו לומדים שכבר כיום **אנחנו בגירעון**: כמות המשאבים שמתחדשת בעולם בתוך שנה נצרכת בתוך כתשעה חודשים בלבד. לא כל בני האדם צורכים משאבי טבע באותה מידה ולא כל המדינות צורכות משאבי טבע באותה מידה, בגלל הבדלים בין המדינות בכמות הקרקע ומשאבי טבע אחרים שבשטחן, במספר בני האדם שחיים בהן וברמת החיים ואופי הפעילות שלהם.

מדינות מתקדמות יותר מבחינה טכנולוגית, בעיקר באירופה ובצפון אמריקה, משתמשות במשאבים רבים יותר מאשר מדינות באפריקה ובמרבית אסיה ודרום אמריקה.

גם בישראל טביעת הרגל האקולוגית גבוהה מאוד. אילו כל תושבי העולם היו חיים כמו בישראל - היו נחוצים עוד כ-2 כדורי ארץ, כדי לספק את הצרכים של כולם ולקלוט את הפסולת שהם מייצרים.

השיטה: טביעת הרגל האקולוגית

אחת הדרכים לבדוק אם אנחנו צורכים יותר מדי היא באמצעות חישוב טביעת הרגל האקולוגית.

זו שיטת חישוב (חשבונאות סביבתית) שמשווה בין מה שאנחנו עושים וההשפעות של מעשינו על הסביבה לבין היכולת של כדור הארץ לתמוך בפעילותנו ולספק את צרכינו בלי שייגרמו לו נזקים בלתי הפיכים. השיטה עוסקת בעיקר במשאבים המתחדשים, והיא משווה בין המידה שבה צורכים אותם לבין זמינותם ובודקת איך הרגלי הצריכה של בני האדם משפיעים על מערכות אקולוגיות.

טביעת הרגל האקולוגית היא כיום אחד המושגים המשפיעים ביותר בתיאור הבעיות הסביבתיות והדרכים להתמודד אתן, אך חשוב לזכור שזו רק שיטה, כלומר דרך הסתכלות נוספת על הבעיה.

איך היא עובדת? הרעיון הוא שחופץ מהשטח שנדרש לנו כדי לגור בו, נחוצים שטחים נוספים של כדור הארץ כדי לספק את צרכינו באופן ישיר או עקיף. שטחים אלה מספקים מזון, מים, מקורות אנרגיה, חומרי בנייה וחומרי גלם ומוצרים נוספים, והם קולטים ומפרקים חלק מהפסולת שלנו.

בשיטת טביעת הרגל האקולוגית שואלים: "כמה קרקע אנחנו צריכים כדי לקיים את רמת חיינו, וכמה קרקע יש לנו באמת?"

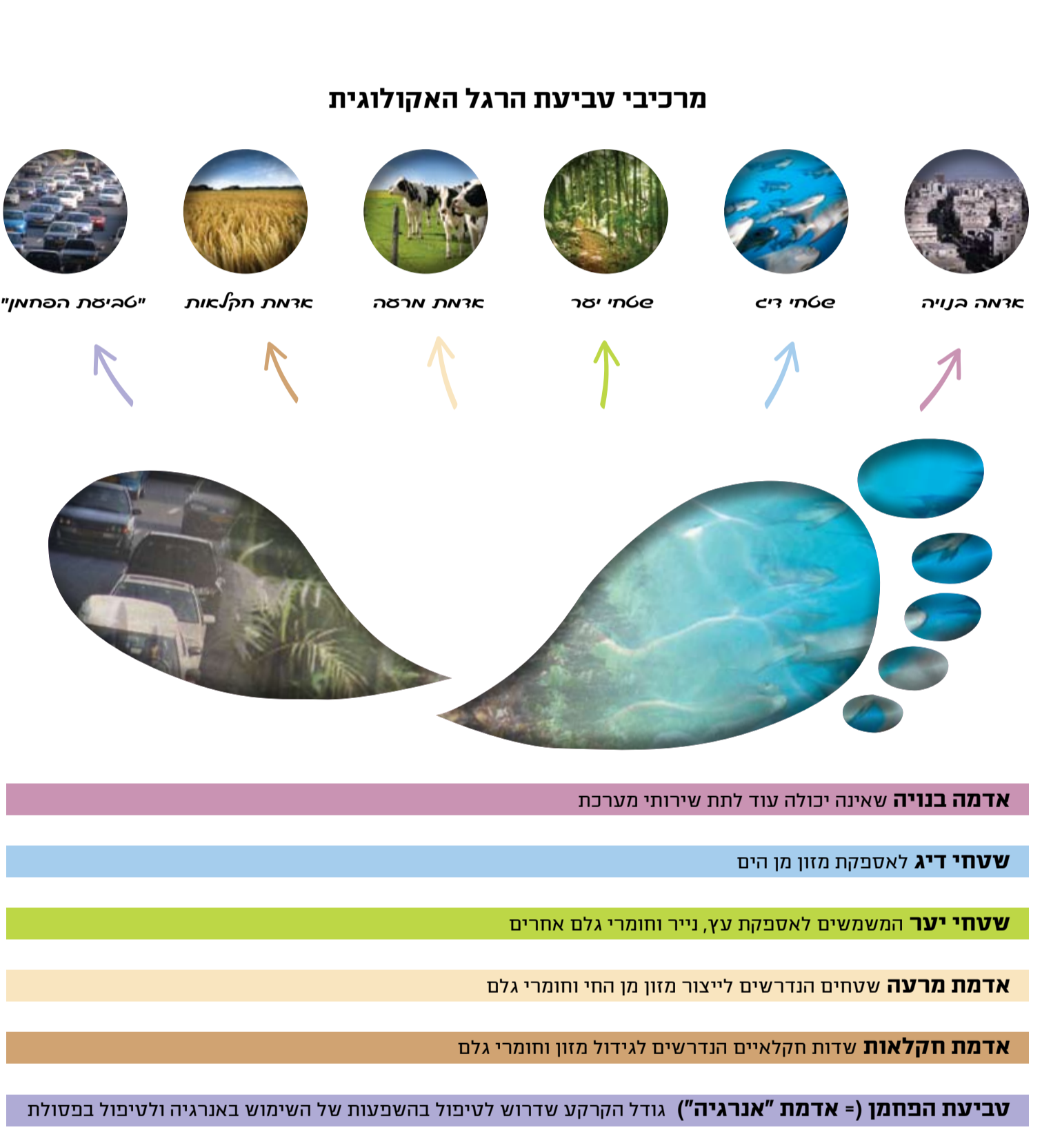
כלומר בשיטה זו הצרכים של כל התושבים במדינה כלשהי (לפי רמת החיים הממוצעת שבה) מתורגמים לגודל של שטח הקרקע שדרוש כדי לספק אותם. גודל השטח שמתקבל משווה לגודל השטח שיש לאותה המדינה באמת, ורואים אם מה שצריך גדול או קטן מהשטח שיש למדינה בפועל.

הבעיה: צריכת יתר של משאבים

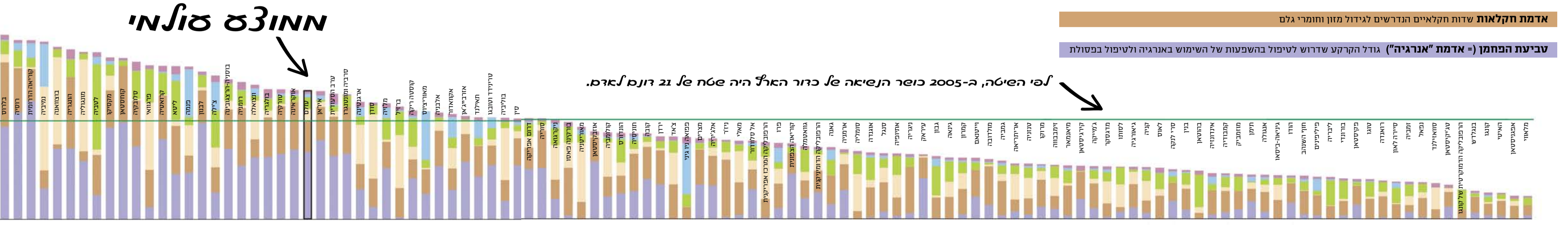
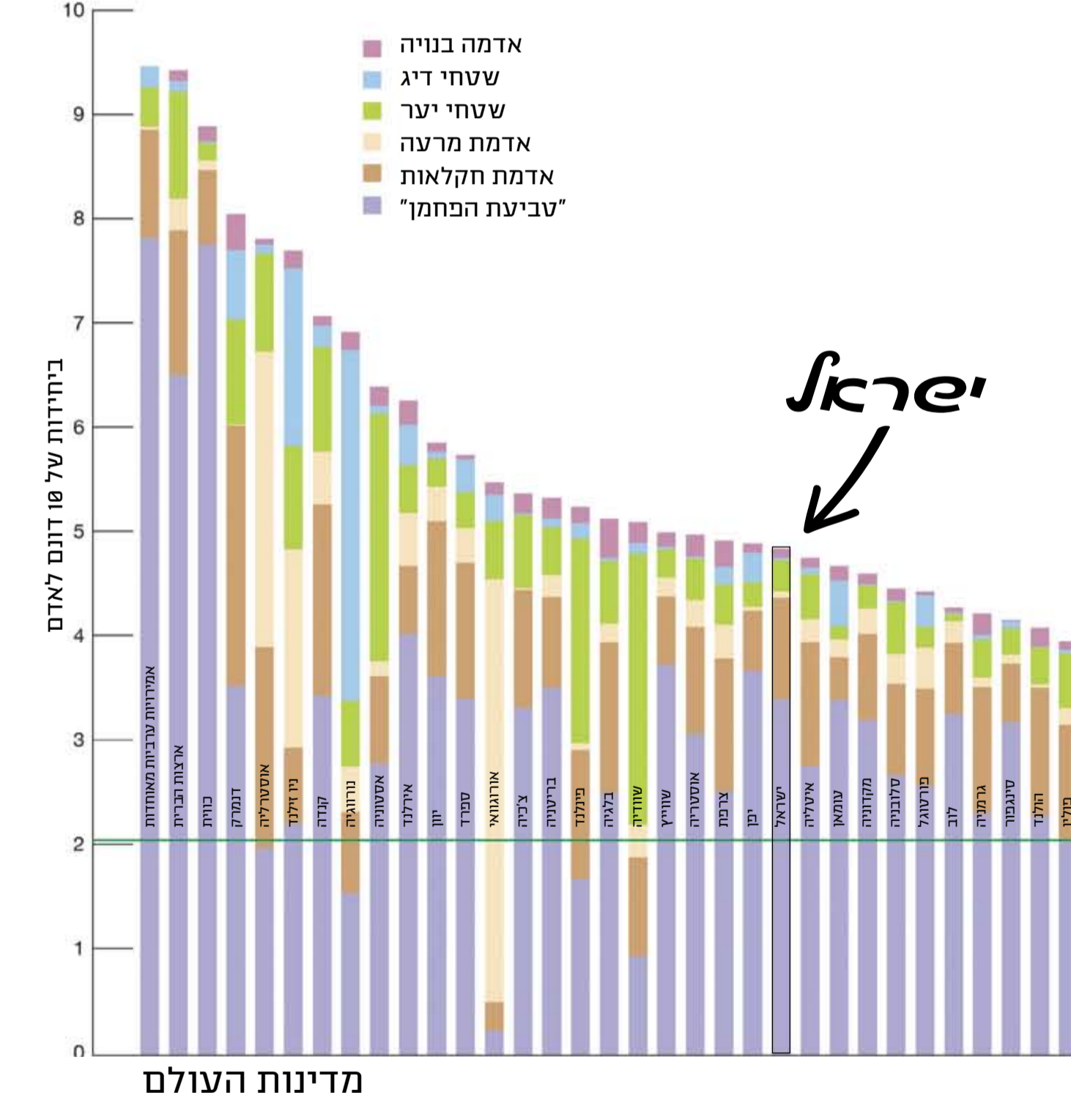
כל היצורים החיים צורכים משאבים מסביבתם. האדם שכלל למדנו לעשות זאת יעיל יותר ומהר יותר. יש משאבים שנגמרים ואינם, ויש שיכולים להתחדש, בתנאי שנצרוך אותם בקצב המתאים.

הבעיה היא שבמקרים רבים אנו משתמשים יותר מדי במשאבים המתכלים או צורכים משאבים מתחדשים בקצב מהיר יותר מקצב התחדשותם.

איך יודעים מה קצב הצריכה המתאים ומה הם נזקיה של צריכת יתר?

טביעת הרגל האקולוגית לאדם

כמה אתם משתמשים במוצרים חד-פעמיים?

כמה מהפסולת שלכם אתם מעבירים למחזור?

איך אתם מגיעים לבית הספר?

האם אתם חוסכים בחשמל?

כיצד אתם חוסכים במים?

מהי קיימות?

היכולת של תהליך או של מצב להמשיך להתקיים לאורך זמן ברמה קבועה מסוימת. משתמשים במושג זה בעיקר בקשר לסביבה הטבעית ולסיכויים להמשיך הקיום של המין האנושי בעולם, כולל דרך החיים והפן החברתי והתרבותי.

מוזיאון המדע ישי ברנרד בלומפלד ירושלים (נור)
متحف العلوم على اسم بلومفيلد القدس
Bloomfield Science Museum Jerusalem